

Lodówka *Clangula hyemalis*

Status. Regularnie spotykana w czasie migracji jesiennej oraz nieregularnie wiosną i zimą. W latach 1983-2020 zarejestrowano łącznie 475 osobników w 183 obserwacjach.

Środowisko. Lodówki obserwowano najczęściej na zbiorniku Zegrzyńskim (59% spotkań) oraz na Wiśle (22%), ponadto na stawach rybnych (6%), na Pilicy (5%), Narwi (5%) i Bugu (3%).



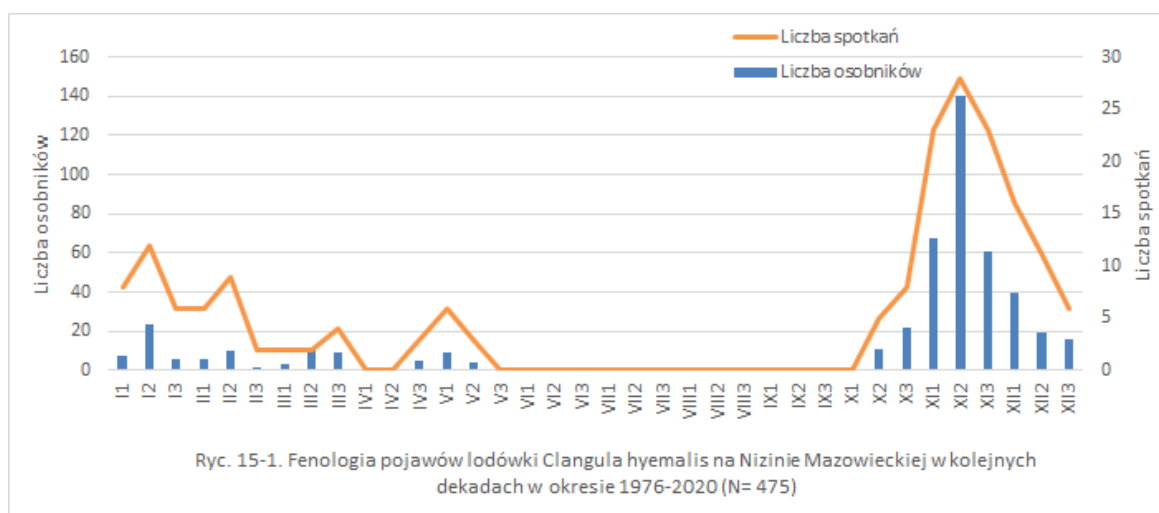
Samice lodówki *Clangula hyemalis* (fot. P. Głowacki)

Wędrowniki. Taczanowski (1882) uważał lodówkę za gatunek rzadko zalatujący w okresie jesienno-zimowo-wczesnowiosennym. W pierwszych dekadach XX wieku pojawiała się w głębi kraju nieregularnie zimą a latem wyjątkowo (Dunajewski 1938).

W latach 1960. na Wiśle obserwowano do 6 os., a wyjątkowo stado 11 os. w Warszawie 19 X 1960 (Luniak 1971). Na stawach w Mysłakowie koło Łowicza obserwowano ptaka 23 VII 1982 (J. Nowakowski, P. Zieliński w: Tomiałojć 1990).

W latach 1983-2020 zarejestrowano łącznie 475 osobników w 183 spotkaniach. Średnio na jedno spotkanie przypadało 2,6 osobnika. Najwięcej ptaków widziano jesienią (54 %) oraz zimą (28 %), a najmniej wiosną (18 %).

W okresie 1983-2020 nie była obserwowana tylko w latach: 1985, 2004, 2011, 2017, ponadto nie widziano jej jesienią 2008, a wyłącznie w styczniu-lutym tego roku. W trzech latach, jesienią była wyraźnie częściej obserwowana, szczególnie w roku 2020 (11 obserwacji) oraz 2016 (10 obserwacji) i 2014 (9 obserwacji).

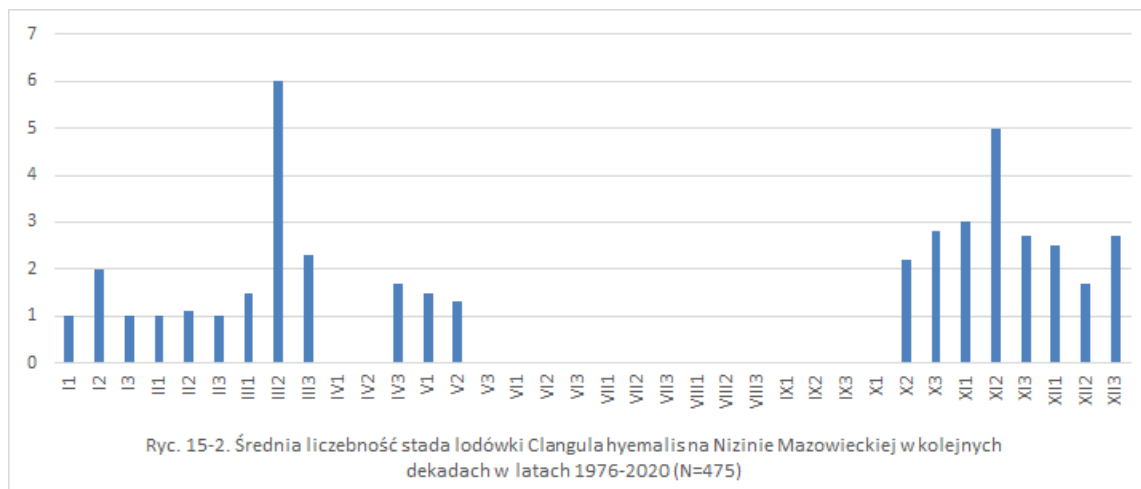


Obserwowano głównie ptaki w upierzeniu samicy lub młodocianym, a samce zauważono zaledwie osiem razy (4,4% obserwacji) – łącznie 9 os., w tym pary – 4-krotnie. Najwięcej samców widziano wiosną – 5 os., a jesienią i zimą – po 2 os, w tym pojedyncze pary głównie wiosną – 2-krotnie oraz jesienią i zimą - po jednej obserwacji.

Wiosną była obserwowana 20-krotnie, w łącznej liczebności 42 os. Wędrówka wiosenna rozpoczynała się w pierwszej dekadzie marca, a szczyt liczebności następował w drugiej i trzeciej dekadzie tego miesiąca oraz w 1. dekadzie V. Wędrówka kończyła się w 2. dekadzie V (ryc. 15-1), a ostatnich wiosennych obserwacji dokonano: na stawach Rumoka – 2 samice i samica 3 V 1995 (K. Antczak, P. Pagórski); na Zb. Zegrzyńskim na wysokości Cupła – samiec 6 V 1986 (A. Dombrowski); na Wiśle – samica 9 V 2015 (M. Rycak) oraz na stawach w Siedlcach 12 V 1992 (K. Sachanowicz i inni).

Stadność. Wiosną spotykano średnio 2,1 os. w czasie jednej obserwacji. Największe stado wiosenne, liczące 10 os. obserwowano w czasie przelotu nad Wisłą 16 III 2018 na wysokości

Świerży Górnych (S. Chmielewski). Średnia wielkość stada wiosennego wyniosła 2,1 os., a najwyższa była w 2. dekadzie marca, wynosząc 6 os. (ryc. 15-2).



Okres przebywania. Ptaki najczęściej zatrzymywały się na jeden dzień. Wyjątkowo rejestrowano dłuższe pobyty: samica na stawach w Siedlcach przebywała w dniach 28 IV-12 V 1992 (K. Sachanowicz i inni). Również długo, bo w dniach 15-29 III 1992 odpoczywały na Zb. Zegrzyńskim dwa ptaki na wysokości Zegrza (J. Paciorek).

Struktura płciowa/wiekowa. Tylko dwukrotnie zarejestrowano pojawy samców i wyłącznie w parze z samicą w roku 2008: 9 III na Zb. Zegrzyńskim (R. Kraska) oraz 23 IV na Wiśle na wysokości Kiełpińca (P. Mirski).

Jesienią pierwsze koczujące latem ptaki spotykano w połowie października, a najwcześniejsze były obserwacje: 16 X 2009-para na stawach w Rykach (S. Aftyka); 18 X 1988 n- 6 os. na Zb. Zegrzyńskim (M. Rzępała); 20 X 1990 na Wiśle na wysokości Wysoczyna (J. Włastowski).

Stadność. Jesienią średnia wielkość stada wyniosła 3,5 os. i była znacznie wyższa niż wiosną (2,1 os.). Największe stada obserwowano na Zb. Zegrzyńskim: 27 os. 20 XI 1994 (M. Maniakowski); po 25 os. w dwu okresach: 6-21 XI 1988 (T. Wiewiórko) oraz 15 XI 1991 (J. Dyczkowski i inni).

Okres przebywania. Ptaki zatrzymywały się na ogół na 1-2 dni, a najdłużej stacjonowały na Zb. Zegrzyńskim – 2 os. w dniach 26 X-28 XI 2014 (R. Stelmach). Znacznie krócej, bo w dniach 14-22 XI 2020 obserwowano 4 samice na Zb. Zegrzyńskim w Nieporęcie (A.

Olszewski i inni) oraz również 4 samice w tym samym miejscu w dniach 21-27 XI 2010 (M. Rejmer).

Struktura wiekowa/płciowa. Prawie wszystkie obserwacje dotyczyły ptaków w upierzeniu samicy lub młodocianej. Samce obserwowano zaledwie dwukrotnie: 1 XI 1987 – 1 os. na Bugu w Mołożewie (L. Wieczorek); 9 XI 2014 – para z samicą na Zb. Zegrzyńskim (E. Szczepankiewicz).



Samica lodówki *Clangula hyemalis* (fot. S. Turowski)

Zimowanie. Sporadyczne zimowanie na Wiśle powyżej Warszawy podaje Luniak (1971). W okresie zimowym (grudzień - luty) 1983-2020 zarejestrowano łącznie 131 osobników w 76 spotkaniach (średnio 1,7 os. na spotkanie). Liczebność zimujących ptaków spadała sukcesywnie, począwszy od 1. dekady grudnia, do początku stycznia, bo ponownie gwałtownie wzrosnąć w połowie stycznia (ryc. 15-1). Największe, zimujące stado liczyło 9 os. i było widziane 12 I 2019 na Wiśle (J. Synowiecki). Ponadto, stado 8 os. zarejestrowano 30 XII 2007 na Narwi przy zaporze w Dębem (D. Kowalczyk).

W trakcie corocznych, styczniowych liczeń w okresie 1984-2010 była stwierdzana nieregularnie, bo tylko w 10 sezonach (27%).

Zimujące ptaki przebywały niekiedy długo w odpowiednich ostojach zimowych. Na Zb. Zegrzyńskim w Nieporęcie jedną samicę widywano w okresie 1 I – 10 III 2007 (T. Górny i inni) oraz na Wiśle w Warszawie w dniach 4-28 XII 2020 (M. Zengel i inni) i w tym samym miejscu w dniach 22-29 XII 2012 (A. Marczewski).

Większość obserwacji dotyczyła ptaków w upierzeniu samicy lub młodocianej. Jednak 20 XII 2020 obserwowano samca z samicą na Zb. Zegrzyńskim na wysokości Białostrzegów (M. Rejmer) oraz samca 23 II 1986 na Wiśle w Warszawie (M. Blicharski i M. Sielecki).

Andrzej Dombrowski

Streszczenie. Regularnie spotykana w czasie wędrówki jesiennej oraz nieregularnie wiosną i zimą. W latach 1983-2020 zarejestrowano łącznie 475 osobników w 183 spotkaniach.

Literatura

Taczanowski W. 1882. Ptaki krajowe, Tom I, Kraków.

Luniak M. 1971.